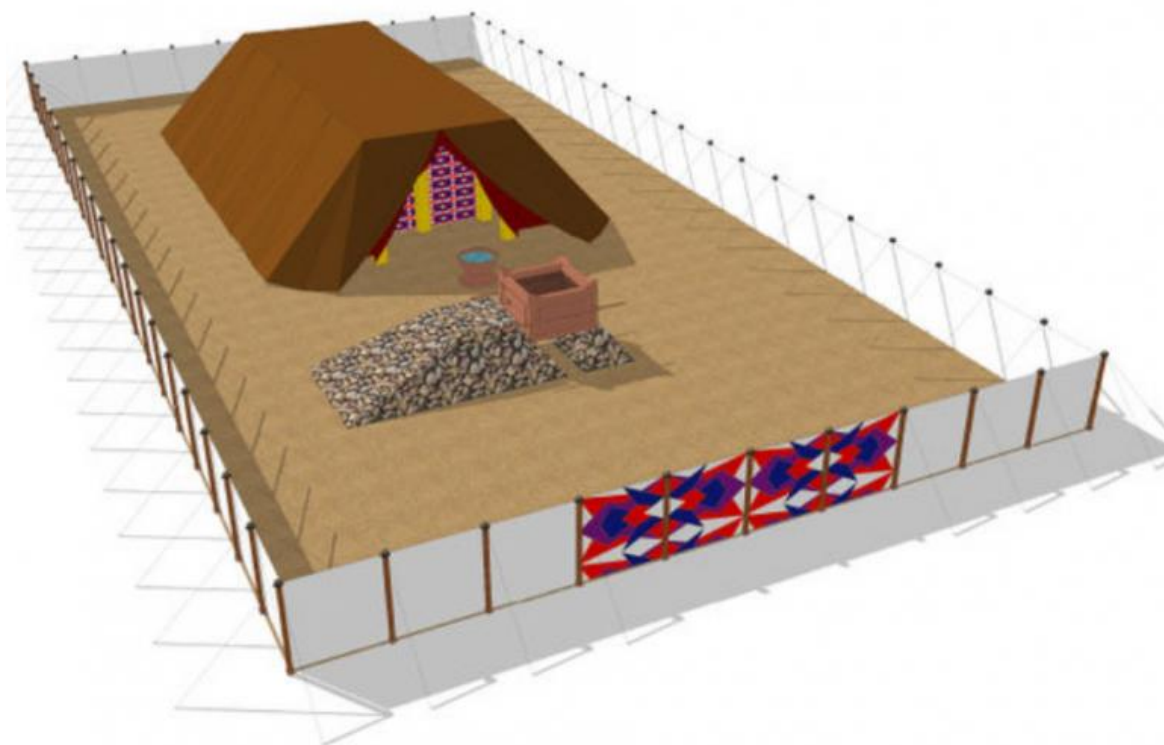

WHAT WAS THE PURPOSE OF THE MISHKAN?

FEBRUARY 24, 2023
YU TORAH MITZION KOLLEL
Extended Care, תרומה

ANALYZING THE PESUKIM

1. שמות פרק כה פסוק ט

(8) And they shall make for me a Sanctuary and I will dwell in their midst.	(ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם:
---	---

שיטת רש"י

2. שמות פרק לח פסוק כא

(21) This is the inventory of the Tabernacle, the Tabernacle of the Testimony, as it was counted according to the commandment of Moshe, for the service of the Levites, by the hand of Itamar, the son of Aharon the priest.	(כא) אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בְּנוֹ אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:
--	---

3. רש"י שמות פרק לח פסוק כא

משכן העדת - **עדות לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל**, שהרי השרה שכינתו ביניהם:

4. ויקרא פרק ט פסוק כג

(23) Moses and Aaron went into the Tent of Meeting, and came out, and blessed the people; and the glory of Hashem appeared to all the people.	(כג) וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־אֱהִימ מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְקוֹק אֱלֹהֵי־הָעָם:
---	---

5. רש"י ויקרא פרק ט פסוק כג

ויצאו ויברכו את העם - אמרו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו (תהלים צ יז), יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל שבעת ימי המלוואים, שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו, **כל הטורח שטרחנו, שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל**. לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' (פסוק ו), אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו:

6. סידור רש"י סימן שכ

...פעם שלישי ירד בעשרה בתשרי, ונתבשר סלחתי, **ביום הכיפורים בו ביום נאמר לו ועשו לי מקדש, וידעו הכל שנתרצה להם**, שמחו במלאכה ועשאוה בזריזות...

שמות פרק לא פסוק יח

(18) He gave to Moshe, when he finished speaking with him on Mount Sinai, the two tablets of the Testimony, stone tablets, written with God's finger.

(יח) וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כִּכְלֵתוֹ לְדַבֵּר אֵתוֹ
בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לְחֹת הָעֵדוּת לְחֹת אֲבָן
כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים:

7. רש"י שמות פרק לא פסוק יח

(יח) ויתן אל משה וגוי' - אין מוקדם ומאוחר בתורה. מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן:

שיטת רבינו בחיי

8. שמות פרק כה פסוקים א-ג

(1) Hashem spoke to Moshe, saying: (2) Speak to the Children of Israel, and they shall take for me a donation offering; from every man whose heart makes him willing, you shall take my donation offering. (3) And this is the donation offering that you shall take from them: gold and silver and copper.

(א) וַיְדַבֵּר יְקֹקֵק אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי
תְרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבֹ
תִקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי:
(ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם
זָהָב וְכֶסֶף וְנְחֹשֶׁת:

9. [רבינו] בחיי שמות פרק כה פסוק ו

...ומה שהזכיר בכאן זהב בראש התרומה לרמוז שכבר נמחל להם עון העגל שהיה של זהב, ומפני זה הזכירו הכתוב בראש לכל שאר התרומה. וכן דרשו רז"ל במה שהזכיר הכתוב (ויק"ר כז, ח): (ויקרא כב, כז) "שור או כשב או עז כי יולד", שהזכיר שור בתחלת הפרשה כי זה לבאר שכבר נמחל להם העון ההוא. ומפני זה נצטוו משה בכאן בתרומת המשכן. ומצוה זו היתה למחרת של יום הכפורים, ואף על פי שהעון ההוא קודם למעשה המשכן, שהרי העון היה בתמוז ומעשה המשכן היה לאחר יום הכפורים בסמוך, מכל מקום התורה שכל (משלי ג, יז) "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" רצתה להקדים ענין מעשה המשכן שהוא הכפרה קודם שיזכיר העון ההוא, כי כן מדתו של הקדוש ברוך הוא שמקדים רפואה למכה, וכענין שדרשו רז"ל: (מגילה יג ב) הקדוש ברוך הוא בורא רפואה לישראל תחלה ואחר כך מכה אותם, שנאמר: (הושע ז, א) "כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים". כדי לרמוז שכבר נמחל להם לגמרי על כן הזכיר מלת "זהב" תחלת התרומה, ללמדך כי במה שחטאו נתרצו, וכן הוא אומר: (הושע ז, ג) "ברעתם ישמחו מלך".

שיטת הספורנו

10. ספורנו מאמר כוונות התורה אות ו

ובכן ראוי להתבונן כי אמנם קודם לחטא העגל תיכף אחר מתן תורה לא היו ישראל צריכים לכל אלה למען השרות שכינתו בתוכם ולא נצטוו על עשיית משכן וכליו וכהניו ומשרתיו ולא על שום קרבן לחובת צבור או יחיד כלל זולתי אחר מעשה העגל כאמרו יתברך כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציאי אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח אבל הודיעם אז תיכף שאינם צריכים לכל אלה ולשום אמצעי להשרות שכינתו בתוכם ולא התחייבו לשום

זבח ולא משכן וכלי ואמר שאם יתנדבו עולות ושלמים יספיק מזבח אדמה ואמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי והוא כל מקום שיקרא באמת בית אלהים כענין בתי מדרשות וזולתם אבוא אליך וברכתך. וכל אלה באר תיכף אחר מתן תורה כאמרו כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם וכו' ואחרי כן תיכף נתן המשפטים ובכך ברכת משה רבינו אז מן ההר אל העם אשר עמדו מרחוק ביראתם הגיד להם את כל דברי ה' אשר בפרשה כה תאמר הנזכר ואת המשפטים אשר תיכף אחריה ולא הגיד דבר ממצות משכן וכליו ועבודותיו ומשרתיו כלל אבל בנה מזבח והקריבו הבכורות עולות ושלמים בלבד ועליהם כרת הברית ועלה אז הוא והזקנים יראו את אלהי ישראל בעודם משתמשים בחושיהם כאמרו ויאכלו וישתו. אמנם אחר חטאם בעגל גם כי בתפלת משה בחירו נעתר לשאת חטאתם ולהשרות שכנתו בתוכם עכ"ז אמר ועשו לי מקדש וכו' ולא באופן אחר כי לא השיבה כלל אל מדריגת מעלתם שהיו בה קודם.

11. שמות פרק כ פסוק כא

(20) An earthen altar you shall make for Me, and sacrifice upon it your burnt offerings and your peace offerings, your sheep and your cattle; in every place where I cause My name to be proclaimed, I will come to you and bless you.	(כא) מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלָמֶיךָ אֶת־צֹאֲנֶךָ וְאֶת־בְּקָרְךָ בְּכָל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֶּיר אֶת־שְׁמִי אֲבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ:
--	--

12. ספורנו שמות פרק כה פסוק ט

וכן תעשו. אתם כדי שאשכון בתוכם, לדבר עמך ולקבל תפלת ועבודת ישראל, לא כמו שהיה הענין קודם העגל כאמרו בכל המקום כו' אבא אליך (לעיל כ, כא):

13. ספורנו שמות פרק כד פסוק יח

ויהי משה בהר. בכל פעם שעלה שם מכאן ואילך שהה ארבעים יום וארבעים לילה כימי יצירת הולד, לקנות תחתיו שם הויה נכבדת, ראויה לשמוע מפי הרב מה שלא ישיגהו זולתו, כמו שהעיד באמרו כי קרן עור פניו בדברו אתו (להלן לד, כט), וקלקל זה חטאם בסוף ארבעים יום ראשונים, בעת שהיה ראוי להשיגו, כאמרו לך רד כי שחת עמך (להלן לב, ז) ובאמצעיים כפי הקבלה שהיו בכעס ולא זכו ליהנות מקרני הוד, והושג זה בארבעים יום אחרונים, ובהם נצטוו על מלאכת המשכן, כמו שבאר באמרו ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך (להלן כה, כא) וזה לא נתקיים בלוחות ראשונות שלא באו לשום ארון אלא שבריהם בלבד בלתי עדות, כאמרו ז"ל לוחות נשברו ואותיות פורחות (פסחים פז ב) וזה בעצמו באר באמרו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (להלן כה, ח) לא כמו שיעד קודם לכן, כאמרו מזבח אדמה תעשה לי בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך (לעיל כ, כא) אבל עתה יצטרך לכהנים, וזה בעצמו התבאר באמרו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך (להלן כח, א). והנה לא נבחר שבט לוי לשרת עד אחר מעשה העגל, כמו שהעיד באמרו בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשרתו ולברך בשמו (דברים י, ח)...

14. ספורנו ויקרא פרק יא פסוק ב

זאת החיה אשר תאכלו. הנה אחר שהתנצלו ישראל את עדים הרוחני שקנו במתן תורה, אשר בו היו ראויים לשרות שכינה עליהם בלתי אמצעי, כאמרו בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אבא אליך וברכתך (שמות כ, כא) כמו שיהיה הענין לעתיד לבא, כאמרו ונתתי משכני בתוכם, ולא תגעל נפשי אתכם (להלן כו, יא) מאס האל יתברך אחר כך מהשרות עוד שכנתו ביניהם כלל, כאמרו כי לא אעלה בקרבך (שמות לג, יב - טז), והשיג משה רבינו בתפלתו (לעיל ט, כג) איזה תיקון, שתשרה השכינה בתוכם באמצעות משכן וכליו ומשרתיו וזבחינו, עד שהשיגו וזכו אל וירא כבוד ה' אל כל העם ואל ירידת אש מן השמים (שם כד) ובכך ראה לתקן מזגם שיהיה מוכן לאור באור החיים הנצחיים, וזה בתקון המזונות והתולדה. ואסר את המאכלים המטמאים את הנפש במדות ובמושכלות... ואסר הנדה והזבה והיולדת...

שיטת הרמב"ן

15. רמב"ן שמות פרק כה פסוק ב

כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות, וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצותיה של תורה, כאשר הנהיגו רבותינו עם הגרים שבאים להתיחד, וישראל קבלו עליהם לעשות כל מה שיצונו על ידו של משה, וכתב עמהם ברית על כל זה, מעתה הנה הם לו לעם והוא להם לאלהים כאשר התנה עמם מתחלה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה (לעיל יט ה), ואמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שם ו), והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכינתו ביניהם. ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל. והנה עקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר (להלן כה כב) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת, על כן הקדים הארון והכפרת בכאן כי הוא מוקדם במעלה, וסמך לארון השלחן והמנורה שהם כלים כמוהו, ויורו על ענין המשכן שבעבורם נעשה. אבל משה הקדים בפרשת ויקהל את המשכן את אהלו ואת מכסהו (להלן לה יא), וכן עשה בצלאל (להלן לו א), לפי שהוא הראוי לקדם במעשה:

וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר. וכמו שנאמר שם (לעיל כד טז) וישכן כבוד ה' על הר סיני, וכתוב (דברים ה כא) הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו, כן כתוב במשכן וכבוד ה' מלא את המשכן (להלן מ לד). והזכיר במשכן שני פעמים וכבוד ה' מלא את המשכן, כנגד "את כבודו ואת גדלו". והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני. ובבא משה היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני. וכמו שאמר במתן תורה (דברים ד לו) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה, כך במשכן כתיב (במדבר ז פט) וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת מבין שני הכרובים וידבר אליו. ונכפל "וידבר אליו" להגיד מה שאמרו בקבלה שהיה הקול בא מן השמים אל משה מעל הכפרת ומשם מדבר עמו, כי כל דבור עם משה היה מן השמים ביום ונשמע מבין שני הכרובים, כדרך ודבריו שמעת מתוך האש (דברים ד לו), ועל כן היו שניהם זהב. וכן אמר הכתוב (להלן כט מב מג) אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם ונקדש בכבודי, כי שם יהיה בית מועד לדבור ונקדש בכבודי...

16. רמב"ן שמות פרק מ פסוק לד

ויכס הענן את אהל מועד - אמר כי הענן יכסה את האהל מכל צד והוא מכוסה וטמון בו. וכבוד ה' מלא את המשכן - כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שנאמר בהר סיני (לעיל כ יח) אל הערפל אשר שם האלהים. ואמר כי לא יכול משה לבא אל אהל מועד אפילו אל הפתח, מפני שהיה הענן מכסה אותו ולא היה רשאי לבא בתוך הענן. ועוד, כי המשכן מלא כבוד ה' ואיך יכנס בו. והטעם, שלא יבא שם בלא רשות, אבל יקרא אותו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן (לעיל כד טז), ואמר ויבא משה בתוך הענן (שם יח). ועל דרך הפשט, בעבור שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא א א) לא נכנס משה למשכן, אבל קרא אותו מאהל מועד ועמד פתח אהל מועד וידבר אליו:

ורבותינו אמרו (ת"כ פתיחתא ח) כתוב אחד אומר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד, וכתוב אחר אומר ובבוא משה אל אהל מועד (במדבר ז פט), הכריע כי שכן עליו הענן. כי לדעתם ובבא משה אל אהל מועד, שיבא שם בלא קריאה מדעתו, או מפני שאמר שם וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת נראה להם שהיה משה עומד בתוך האהל לפני הכפרת, וכל עת היות כבוד השם מלא את המשכן לא נכנס משה בתוכו. ולכך יאמרו שהיה זה לאחר שנסתלק הענן, כלומר שנסתלק מלכסות כל האהל ואין הכבוד מלא את המשכן, כי לא היה זה רק ביום השמיני ברדת שם הכבוד. והקריאה שאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד, על דעתם קודם לכן היתה, כאשר פירשתי למעלה (בפסוק ב). ויתכן שהכתוב שיאמר פעם אחרת וכבוד ה' מלא את המשכן ירמוז אל הכבוד השוכן בקרבו:

17. רמב"ן שמות הקדמה

...ונתיחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר בפי' ובגאולה ממנו ולכן חזר והתחיל בשמות יורדי מצרים ומספרם אף על פי שכבר נכתב זה בעבור כי ירידתם שם הוא ראשית הגלות כי מאז הוחל. והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו. וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים כי

היו בארץ לא להם נבוכים במדבר וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכנתו ביניהם אז שבו אל מעלות אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד :

18. רמב"ן ויקרא הקדמה

הספר הזה הוא תורת כהנים והלויים יבאר בו עניני הקרבנות כולן ומשמרת המשכן כי כאשר היה ספר אחד בענין הגלות והגאולה ממנו והשלימו בענין אהל מועד וכבוד השם אשר מלא את המשכן צוהו בקרבנות ובשמירת המשכן שיהו הקרבנות כפרה להן ולא יגרמו העונות לסלק השכיני' וצוה בכהנים הנגשים אל ה' שיתקדשו שהזהיר על טומאת מקדש וקדשיו וגם שלא יהרסו לעלות אל ה' כמו שאמר דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרוכת אל פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת כאזהרת פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב ואחר כך יגביל המשכן כהגבלת הר סיני בעת היות שם כבוד אלהי ישראל. והנה רוב הספר הזה בקרבנות בתורת הקרבן והמקריבים ובמקום שיתקרב בו ויבואו בו קצת מצות נגררות עם אלה...